

> Retouradres Postbus 30155, 9700 LG Groningen

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. directeur-generaal Funderend Onderwijs
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Contact

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
Persoonsgegevens
[Redacted]

uw brief van
6 oktober 2023

uw kenmerk
41078730

Onze referentie
HD.U.024.006

Bijlagen
1. Reactie IvhO
2. Reactie DUO

Datum: 23 januari 2024

Onderwerp: Verzoek tot uitvoeringstoets concept-AMvB praktijkgericht vak in de gl en tl

Geachte *Persoonsgegevens*

Met de brief van 6 oktober 2023, met kenmerk 41078730, vraagt u een uitvoeringstoets te doen op de concept algemene maatregel van bestuur (hierna: AMvB) over de invoering van een praktijkgericht vak in de gemengde en theoretische leerweg (hierna: de gl en tl) in het voortgezet onderwijs (kiwi-id 25372). Deze concept-AMvB houdt verband met de (tot 2024 lopende) pilot praktijkgerichte programma's in de gl en tl, waarover DUO in 2021 en 2022 twee uitvoeringstoetsen heeft uitgebracht, HD.021.130 en HD.022.119, en is gerelateerd aan de concept-subsidieregeling waarvoor DUO separaat een verzoek voor impactanalyse heeft ontvangen.

Voormalig minister Wiersma heeft op 13 december 2022 in de Kamer toegezegd en vervolgens in de Kamerbrief van 11 mei 2023 uitgewerkt dat een praktijkgericht vak wordt ingevoerd als examenvak in het examenprogramma vanaf schooljaar 2024-2025 in de gl en tl. De bedoeling is dat scholen vanaf 2024-2025 vrijwillig het praktijkgerichte vak mogen aanbieden als ze dat willen en kunnen. De concept-AMvB regelt deze invoering.

In verband met de beoogde inwerkingtreding op 1 augustus 2024 heeft u mij gevraagd de uitvoeringstoets zo spoedig als mogelijk af te ronden. De eerste reactie van DUO is daarom vroegtijdig met uw medewerkers gedeeld. Uit de toetsing bleek vrij snel dat de invoering van de AMvB vanwege de complexiteit van de aanpassingen voor de gl en door de verschillen t.o.v. pilot, m.n. voor het hoofdproduct Registers zou leiden tot forse systeemaanpassingen. Zowel DUO als ook de scholen/leveranciers van de administratiepakketten hadden veel vragen over de inrichting van het nieuwe praktijkgericht programma en de uitvoering daarvan. Op 17 november jl. is daarover met uw betrokken beleidsmedewerker en een brede vertegenwoordiging vanuit DUO en de leveranciers overleg gevoerd. Dit resulteerde in een aantal randvoorwaarden t.b.v. de uitvoerbaarheid en haalbaarheid. De analyse kon worden vervolgd. Daarna ontstond er voor DUO een nieuw knelpunt i.v.m. de geraamde uren i.r.t. de volle ontwikkelagenda voor 2025. Dit feit is door mijn medewerkers meteen onder de aandacht gebracht van uw beleidsdirectie en daarover is op 28 november jl. overleg gepleegd. De knelpunten en impact voor DUO zijn aan uw medewerkers toegelicht en er is gezocht naar mogelijke alternatieven en maatregelen. Daarbij is tevens overwogen de aanpassingen voor de gl te laten

vervallen. De conclusie daarna was dat er geen wijziging mogelijk is in de voorliggende AMvB en dat de afgegeven planning wordt aangehouden. Het genoemde knelpunt blijft daarmee bestaan.

Conclusie van DUO

De aanpassingen zijn fors, m.n. de wijziging voor het gl heeft grote impact op het hoofdproduct Registers. Voor de haalbaarheid moet in overleg met de opdrachtgever bezien worden wanneer het inpasbaar is, omdat het knelt met andere reeds voorziene werkzaamheden. Binnen de werkzaamheden voor Registers zal naar verwachting door de opdrachtgever geprioriteerd moeten worden om de voorliggende opdracht tijdig te kunnen realiseren. Dit is besproken en overeen gekomen met uw medewerkers.

De wijzigingen zijn maakbaar en uitvoerbaar met inachtneming van de volgende randvoorwaarden:

- Dat de Regeling codetabellen vo, vso en mbo wordt uitgebreid met 13 nieuwe vakcodes en dat deze tijdig, vóór ingang van het nieuwe schooljaar, beschikbaar zijn om de benodigde softwareaanpassingen te kunnen realiseren. De codes zijn nodig voor het onderscheid tussen de praktijkgericht programma vakken in de 'pilot' en de nieuwe praktijkgericht vakken vanaf schooljaar 2024-2025. Daarnaast zijn de codes nodig voor het onderscheid tussen gelijknamige beroepsgerichte profielvakken, profielmodulen en (beroepsgerichte) vakken.
- Dat de softwareleveranciers in staat gesteld worden om de noodzakelijke aanpassingen in de administratiepakketten tijdig te realiseren vóór ingang van het schooljaar 2024-2025. Daarvoor is een aanpassing nodig van de AMvB of toelichting daarop zodat voor het gekozen praktijkgericht programma in relatie tot het gl-profiel, slechts voor één profiel een diploma en cijferlijst wordt verstrekt.
- Dat uw medewerkers, in samenspraak met DUO, contact onderhouden met de softwareleveranciers voor een oplossing voor bovengenoemd knelpunt zodat DUO (ROD) tijdig beschikt over de inschrijfgegevens en examenresultaten van deelnemers in het nieuwe praktijkgericht programma gl/tl. Het niet tijdig voorzien in een adequate oplossing kan voor de hele keten consequenties hebben t.a.v. uitvoerbaarheid en haalbaarheid.

Uw beleidsmedewerkers hebben al toegezegd dat de aanpassing van de Regeling codetabellen vo, vso en mbo wordt meegenomen. Aangezien er geen aanpassing mogelijk is van het concept AMvB zal in gesprek met de softwareleveranciers een adequate oplossing gevonden moeten worden voor de door hen verwachte knelpunten, bijvoorbeeld door een aanvulling op de toelichting bij de AMvB of door nadere afspraken te maken over de uitvoering en planning van de noodzakelijke aanpassingen. Dit valt verder buiten de scope van DUO.

Mocht de invoering van het concept AMvB noodzaken tot aanpassing van gerelateerde regelingen zoals: de Regeling Examenprogramma's vo, Regeling Beroepsgerichte keuzevakken vmbo en Regeling modellen diploma's vo, dan ontvang ik ook daarvoor graag zo spoedig mogelijk een verzoek tot uitvoeringstoetsing. Indien dit leidt tot bijstelling van de geraamde uren en kosten dan zal ik daarover met u in contact treden.

Onder "Consequenties voor DUO" vindt u nadere onderbouwing van mijn conclusie.

Inhoud van het voorstel

Het praktijkgericht programma is oorspronkelijk onderdeel van het traject van de nieuwe leerweg. Ter voorbereiding op deze wijziging is gestart met een pilot om een praktijkgerichte component te ontwikkelen voor alle leerlingen in de gl en tl. Vanaf schooljaar 2021-2022 tot en met schooljaar 2023-2024 beproeven ruim 150 vmbo-scholen de verschillende concept-examenprogramma's voor praktijkgerichte vakken.

Het doel van het praktijkgericht vak is om leerlingen in staat te stellen zich beter te oriënteren op de wereld buiten de school door het doen van praktische en realistische opdrachten bij of voor opdrachtgevers. Hierdoor ontwikkelen zij een beroepsbeeld en oriënteren zij zich op en bereiden zij zich voor op mogelijke vervolgopleidingen. Daarnaast stelt het praktijkgericht vak leerlingen in staat om brede metacognitieve vaardigheden te ontwikkelen. En tot slot stelt het nieuwe vak leerlingen in staat om kennis, vaardigheden en houdingen toe te passen in een realistische en levensechte context.

Op dit moment zijn er dertien praktijkgerichte vakken ontwikkeld (waarvan 7 licentie gebonden) met ieder een eigen vakinhoudelijke insteek en examenprogramma, zoals Zorg & Welzijn (Z&W), Economie & Ondernemen (E&O) of Bouwen, Wonen & Interieur (BWI). Het vak heeft als richtlijn een omvang van 320 uur en wordt verspreid over het 3^e en 4^e leerjaar onderwezen en afgesloten met een schoolexamen (hierna: SE).

Met de wijziging van het UB WVO 2020 wordt het nieuwe praktijkgericht vak opgenomen in het curriculum van de gl en tl en mogen alle scholen die dat kunnen het vak vanaf schooljaar 2024-2025 vrijwillig aanbieden voor de benoemde profielen.

Praktijkgericht programma tl

Binnen de tl zijn er zes praktijkgerichte vakken die als keuzevak kunnen worden aangeboden in het vrije deel van het programma. De vakken zijn niet profiel- en licentie gebonden en de school is vrij in de keuze óf en welke vakken hij aanbiedt. De leerling is vrij te kiezen binnen dat aanbod maar kiest slechts één praktijkgericht vak. Indien de tl-school deel uitmaakt van een scholengemeenschap met tevens een gl-richting én het praktijkgericht vak daar wordt aangeboden, mag de tl-leerling ook voor dat vak kiezen.

Het praktijkgericht vak wordt gekozen in het vrije deel in de plaats van het 2e AVO-keuzevak en telt mee in de slaag-zak regeling. Het vak kan ook worden gekozen als extra vak voor het doorstroomrecht naar het havo.

Praktijkgericht programma gl

Binnen de gl zijn er in totaal 13 nieuwe praktijkgerichte vakken waarvan tien profielkenmerkend door de koppeling met de (overwegend) gelijknamige beroepsgerichte profielen. De overige drie vakken (Informatietechnologie (IT), Technologie & Toepassing (T&T) en Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV)) hebben een algemener karakter en mogen bij meerdere of alle beroepsprofielen worden aangeboden (dit geldt voor de vakken T&T en IT)

Vanaf het 3^e leerjaar volgen gl-leerlingen het beroepsgerichte óf het praktijkgerichte programma, afhankelijk van de keuze voor een profielvak óf het nieuwe praktijkgericht vak behorende bij het gekozen profiel, in het profieldeel van het programma. Daarnaast geldt voor beide programma's dat de leerlingen twee beroepsgerichte keuzevakken kiezen in het vrije deel.

Net als bij het beroepsgericht programma, telt het praktijkgericht vak in het profieldeel mee in het combinatiecijfer. Verder zijn de examenprogramma's voor beide groepen gelijk en ontvangen de leerlingen na afronding een gl-diploma.

Door de positionering van het praktijkgericht vak in het profieldeel, geeft het vak voor gl-leerlingen géén recht op doorstroom naar het havo. Wél mag een gl-

leerling die het beroepsgericht programma volgt kiezen voor het praktijkgericht vak als extra vak in het vrije deel. Het vak telt dan mee in de slaag-zak regeling.

Aangezien het praktijkgerichte vak een samenstel is van verschillende opdrachten die in de praktijk worden uitgevoerd, kan er geen staatsexamen worden gedaan.

Reactie Inspectie van het Onderwijs en Accountantsdienst Rijk

In het kader van het geïntegreerde toezicht is de uitvoeringstoets ook uitgezet bij de Inspectie en de ADR. De reactie van de Inspectie is als bijlage opgenomen in deze brief. Van de ADR is geen reactie ontvangen.

Consequenties voor DUO

De invoering van het nieuwe praktijkgericht programma vanaf schooljaar 2024-2025 heeft grote consequenties voor het hoofdproduct Registers. De impact is voor de gl het grootst en heeft te maken met de complexiteit van het nieuwe praktijkgericht programma voor de uitvoering.

- Met ingang van 1 augustus 2024 ontstaat een overgangssituatie waarbij tot 2026 (tot de laatste pilot deelnemers het programma afronden) drie varianten van het examen voor het praktijkgericht programma ondersteund moeten worden. In de pilot kent het praktijkgericht programma twee varianten. De eerste (lichte) variant komt overeen met het curriculum van de tl waarbij de leerling in het profieldeel kiest voor het praktijkgericht vak in de plaats van het beroepsgericht profielvak. Voor deze leerlingen wordt een tl-diploma uitgegeven. Bij de tweede (zware) variant volgt de leerling zowel het beroepsgerichte programma (profielvak) als het praktijkgericht programma (praktijkgericht vak). Bij deze variant kan de leerling kiezen tussen een gl- óf een tl-diploma. Het nieuwe praktijkgericht programma vanaf 2024 verschilt zowel qua samenstelling als uitslagbepaling van de varianten in de pilot. Hierdoor moeten er voor alle profielen en vakkencombinaties nieuwe controles en bedrijfsregels worden ontwikkeld.
- In verband met de verschillende examenregimes moeten de deelnemers van de pilot te onderscheiden zijn van leerlingen die vanaf 2024 starten. Om dit te realiseren is het noodzakelijk om 13 nieuwe vakcodes op te nemen in de Regeling codetabellen vo, vso en mbo.
- Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de juiste registratie. Deelnemers van de pilot worden met het opleidingskenmerk "Praktijkgericht programma vmbo-gl/tl" en de 'oude' vakcode opgenomen in het register. De 13 nieuwe vakcodes gelden uitsluitend voor leerlingen die vanaf 2024 starten met het praktijkgericht programma. DUO en de softwareleveranciers controleren niet of scholen de registratie correct uitvoeren. Mogelijke fouten zijn daardoor niet uit te sluiten. Goede communicatie richting de scholen is cruciaal. In 2027, na het bezemjaar voor de laatste examens, kan het opleidingskenmerk in RIO een einddatum krijgen zodat daarna geen examen meer gedaan kan worden in dat praktijkgericht programma.
- Door de positionering van het praktijkgericht naast het beroepsgericht programma wordt, indien de leerling kiest voor het praktijkgericht vak in de plaats van het beroepsgerichte profielvak, de koppeling met het beroepsgerichte profiel losgelaten. Hoewel de praktijkgerichte vakken profielkenmerkend zijn, kan de leerling ook kiezen voor een algemeen praktijkgericht vak zoals TIV, IT of T&T. In theorie kan een leerling die het praktijkgericht programma volgt straks recht hebben op een diploma voor meerdere of bijna alle beroepsgerichte profielen.

Registers

Voor het hoofdproduct Registers is een aanpassing nodig van de slaag/zak-regeling gl vanaf 2025. DUO verwacht echter dat de eerste lichting leerlingen

(vanwege de omvang van het vak van 320 uur) pas in 2026 voor het eerst examen doet.

Om het nieuwe praktijkgericht vak in het curriculum van de gl te verwerken moet i.p.v. een beroepsgericht profielvak ook een praktijkgericht vak gekozen kunnen worden in het profieldeel van het programma. Daar telt het mee in het combinatiecijfer. Daarnaast kan een extra praktijkgericht vak worden gekozen als keuzevak in het vrije deel. Een en ander betekent een uitbreiding van de bedrijfsregels én de vakkencollecties. De aanpassing is nodig voor alle 10 gl-profielen waarbij slechts één praktijkgericht vak gekozen kan worden in het profieldeel maar meerdere combinaties zijn toegestaan.

Om bovenstaande te realiseren zijn de volgende systeemwijzigingen nodig:

- aanmaken van een nieuwe bedrijfsregel
- aanpassen van een bestaande bedrijfsregel
- aanmaken van een nieuwe vakkencollectie
- aanpassen van een bestaande collectie

Voor de tl is er een kleine aanpassing nodig, want daar kan het praktijkgericht vak alleen in het vrije deel gekozen worden en is er géén beperking op welk praktijkgericht vak er bij welk profiel gekozen mag worden. Elk praktijkgericht vak mag dus bij elk tl-profiel.

Daar waar nu minimaal twee AVO-vakken gekozen moeten worden mag straks één avo vak vervangen worden door één praktijkgericht vak. Om dit in de systemen te kunnen verwerken (en om het praktijkgericht vak te kunnen onderscheiden van de AVO- en beroepsgerichte vakken) moeten in RIO nieuwe vakcodes worden toegevoegd. De scholen dienen zelf bij inschrijving van de leerling de juiste vakcode vast te leggen. Registers controleert dit verder niet.

Examens

De eerste uitslagbepaling bij staatsexamens vo, waarin rekening gehouden dient te worden met bij vo scholen behaalde resultaten voor praktijkgerichte vakken is in het examenjaar 2025-2026. Het resultaat is dan onderdeel van de slaag-zak regeling. Het onderscheid tussen pilot kandidaten en kandidaten die het nieuwe praktijkgericht programma afsluiten, is uitsluitend te maken op basis van de vakcodes.

Examenprogramma tl

Tl-kandidaten mogen één praktijkgericht vak afsluiten behorende bij één van de 4 profielen binnen de tl. Op de cijferlijst bij het diploma is het vak onderdeel van de vakken in het vrije deel. Op de cijferlijst kunnen ook praktijkgericht vakken van een gl-profiel staan. Staatsexamens controleert daarbij niet of de scholengemeenschap waar de school onderdeel van is, hiervoor beschikt over de juiste licentie.

Examenprogramma gl

Gl-kandidaten volgen óf het beroepsgericht óf praktijkgericht programma waarbij het praktijkgericht vak in de plaats komt van het profielvak. Op de cijferlijst bij het diploma is het vak onderdeel van de vakken van het profieldeel en onderdeel van het combinatiecijfer.

De gl-kandidaat kan een praktijkgericht vak als profielvak afsluiten en daarnaast ook als extra keuzevak in het vrije deel. Dit heeft consequenties voor de uitslagbepaling. In de applicatie "bepalen uitslag" (BUS) van staatsexamens is niet bekend welk praktijkgericht vak de kandidaat heeft afgelegd als profielvak en welk praktijkgericht vak als extra vak in het vrije deel. In deze gevallen bepaalt BUS de beste uitslag voor de kandidaat. Het vak met het laagste cijfer wordt als extra vak geplaatst. De kans echter dat een gl-leerling 2 praktijkgerichte vakken afsluit EN bij het staatsexamen om een diploma komt vragen is uiterst klein (op één hand te tellen) en rechtvaardigt een grote en

kostbare aanpassing van BUS niet. De kandidaat wordt niet benadeeld, omdat de applicatie op basis van alle cijfers het beste resultaat bepaalt.

Afhankelijk van welke vakken de kandidaat met goed gevolg heeft afgerond kan de uitslagbepaling voor het gl-diploma voldoen aan twee of méér profielen. Na afronding van het beroeps- of praktijkgericht programma ontvangen gl-leerlingen in beide gevallen een gl-diploma. Het is daarnaast ook mogelijk (net als in de pilot) dat een gl-leerling het tl-programma volgt met een praktijkgericht vak. Dit is alleen mogelijk voor scholen die naast een gl-licentie een tl-licentie hebben.

Om bovenstaande uit te voeren zijn voor het hoofdproduct Examens de volgende systeemwijzigingen noodzakelijk:

- De nieuwe vakcodes van de praktijkgerichte vakken moeten in de tabellen van te kiezen vakken worden opgenomen voor zowel de gl- als tl-profielen.
- Voor de gl is een aanpassing nodig van toegestane combinaties van praktijkgerichte programma's en beroepsgerichte programma's waarbij een aantal vakkencombinaties als 'verboden' moet worden aangemerkt.
- Er is een aanpassing nodig van de uitslagbepaling in de applicatie BUS VO.
- De aanpassingen in de uitslagbepaling moeten worden getest.

Scholen/instellingen

De scholen / leveranciers van de administratiepakketten zijn nauw betrokken bij de uitvoeringstoetsing en hebben deelgenomen aan het vraagsprek met uw beleidsmedewerker. Daarbij zijn enkele knelpunten naar voren gebracht die een tijdige aanpassing van de administratiepakketten mogelijk kunnen blokkeren.

- De 13 nieuwe vakcodes dienen tijdig beschikbaar te zijn. Het is daarnaast wenselijk om in de Regeling codetabellen vo, vso en mbo te verwijzen naar het UB WVO 2020. TI-scholen mogen namelijk ook praktijkgericht vakken uit de gl aanbieden indien de scholengemeenschap daarvoor over de juiste licentie beschikt.
- De invoering van het nieuwe artikel 2.25a UB WV 2020 zorgt voor een knelpunt t.a.v. de haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Door de nieuwe bepaling kunnen gl-leerlingen die het praktijkgericht programma volgen voor het vak IT, TIV of T&T, i.c.m. andere verplichte vakken, diplomeren voor meerdere tot wel 9 profielen. Indien dit moet worden ondersteund is een forse systeemaanpassing noodzakelijk die voor de leveranciers onuitvoerbaar is. De vraag daarbij is of de wetgever dit zo heeft bedoeld maar ook of dit wenselijk is en niet leidt tot devaluatie van het diploma. De leveranciers dringen aan op een aanpassing waardoor de relatie tussen het praktijkgericht programma en het gekozen profiel behouden blijft en er slechts voor het gekozen profiel een gl-diploma afgegeven hoeft te worden.
- Doordat het praktijkgericht vak binnen de tl een andere status heeft dan binnen de gl, geeft het praktijkgericht vak, als extra keuzevak in het vrije deel van de tl wél recht op doorstroom naar het havo maar geldt datzelfde niet voor de gl. In de gl telt het extra keuzevak wél mee voor het gl-diploma. Voor de leveranciers is geen controle mogelijk op de relatie tussen de gekozen leerroute gl of tl en het feit of het praktijkgericht vak als extra keuzevak in het vrije deel ook meetelt voor de doorstroom naar het havo (tl) of uitsluitend meetelt voor het diploma (gl).

Bij de conclusies zijn randvoorwaarden opgenomen om de leveranciers te ondersteunen bij de uitvoering. Dit valt verder buiten de scope van de uitvoering door DUO.

Kosten

Enmalige ontwikkelinzet (Beleidsportfolio/Verandercapaciteit) 2025

De inzet voor het hoofdproduct Registers wordt geraamd op 5000 uren voor de benodigde ICT-aanpassingen. Deze betreffen de uitbreiding van de vakkencollecties en bedrijfsregels voor de nieuwe praktijkgerichte vakken. De eventuele uren om de 'oude' vakcodes ná beëindiging van de pilot te verwijderen, worden te zijner tijd meegenomen in de jaarlijkse wijzigingen voor de Regeling codetabellen vo, vso en mbo.

De inzet voor het hoofdproduct Examens wordt geraamd op 700 uren en betreffen hoofdzakelijk incidentele ICT-kosten. Daarbinnen zijn 50 uren geraamd voor contentbeheer t.b.v. de website duo.nl.

	2025
	<i>Uren/euro</i>
Registers	5000
Examens	700
Totaal	5700 / € 798.000

Deze raming is een inschatting van de beoogde uren inzet. Wanneer tijdens de realisatie blijkt dat er meer danwel minder uren nodig zijn dan geeft DUO dit aan in een reguliere herijking, of met een escalatie naar de opdrachtgever als er iets anders speelt.

In deze kostenraming is uitgegaan van het prijspeil 2024.

Structurele uitvoeringskosten zijn niet aan de orde.

Op basis van de inzichten ten tijde van het opstellen deze uitvoeringstoets wordt er voor de benodigde ICT-aanpassingen voor 2025 5.700 uur geraamd (Registers 5.000 uur, Examens 700 uur). Dit is gelijk aan het bedrag van €798.000 (conform prijspeil 2024).

Op basis van gemaakte afspraken over grote opdrachten is dit een werkpakket waarvoor additionele financiering aangewezen is.

Managementafpraak

DUO stelt voor om dit onderwerp voor de verschillende hoofdproducten mee te nemen in de Beleidsportfolio MA2025.

Opdracht

Ik verzoek u binnen acht weken na ontvangstdatum op deze brief te reageren en mij een opdracht te verstrekken voor de uitvoering. Wanneer de opdracht wordt verleend na het verstrijken van deze periode, of indien er nog wijzigingen komen in de aan mij voorgelegde tekst van de AMvB, moet u er rekening mee houden dat een actualisatie nodig kan zijn betreffende haalbaarheid, maakbaarheid en de uren.

Voorts ontvang ik ook graag uw reactie op de door DUO gestelde vragen.

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens

1. Reactie Inspectie van het Onderwijs (IvhO)

Ten aanzien van nalevingsaspecten

- x

Ten aanzien van uitvoerbaarheidsaspecten

- x

Ten aanzien van uitvoerbaarheidsaspecten specifiek m.b.t. capaciteit

- x

Ten aanzien van rechtmatigheidsaspecten

- Bij ons komt in ieder geval 1 vraag op omdat wij mogelijk een risico zien voor de rechtmatigheid van de besteding van de bekostiging. Instellingen (die inderdaad een praktijk gericht vak zoals bedoeld gaan aanbieden) moeten samenwerken met bedrijfsleven en andere partijen van buiten de school om een praktijkgericht vak te ontwikkelen en aan te bieden. De vraag is dan doen die partijen dit voor niets? Mag de school dan bekostiging aan die partijen betalen voor die medewerking? En zo ja, welke regels gelden dan, dit zou ook op publiek-private samenwerking kunnen lijken? Voor zover wij hebben gezien wordt in de toelichting geen aandacht besteed aan dit issue.

Eventueel overig commentaar

- Het praktijkgericht vak komt in de plaats van een vak waarin centraal examen wordt gedaan. Het praktijkgericht vak wordt echter afgerond met een schoolexamen. Scholen hebben hier een grotere vrijheid in. Doet dit geen afbreuk aan de kwaliteit/betrouwbaarheid van het (totale) examen cq het diploma?

Het praktijkgerichte vak komt in plaats van een algemeen vak. Wat betekent dit voor de toelating tot het mbo? Voor veel opleidingen gelden voorvereisten. Een leerling moet bij de keuze voor een praktijkgericht vak (aan het einde van leerjaar 2) dus al behoorlijk goed weten waar hij wel of niet voor kiest.

Uit de tabellen op pagina's 12 en 15 (gl) blijkt overigens niet dat het volgen van een praktijkgericht vak leidt tot één avo-vak minder.

Pagina 10 toelichting: de pilot voor de ontwikkeling van de praktijkgerichte vakken is nog gaande. De monitoring en evaluatie loopt nog. Waarom niet wachten op de definitieve uitkomsten voordat het praktijkgerichte vak een examenvak wordt? Zijn alle relevante zaken al wel bekend?

Paragraaf 3.1 toelichting: omdat het om een examenvak gaat worden er eindtermen vastgelegd. Dat is logisch. Maar de eindtermen zijn nu nog niet vastgelegd. Wanneer gaat dat gebeuren? Dat zou vóór inwerkingtreding van deze wijziging van het Uitvoeringsbesluit moeten zijn. Is dat niet het geval, dan heeft de inspectie geen normen/kader om te kunnen toetsen of de praktijkgerichte vakken voldoen aan de (schoolexamen)vereisten.

Wanneer treedt deze wijziging in werking? Kunnen scholen al dit schooljaar leerlingen examen laten doen in een praktijkgericht vak? Of is dat pas vanaf schooljaar 2024-2025? In dat geval is er ook tijd de eindtermen vast te

stellen.

Paragraaf 3.1.1. toelichting: het praktijkgerichte vak omvat 320 uur. Dit staat in de toelichting, maar wordt niet vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit zelf. Voor de tl en gl is in het Uitvoeringsbesluit sowieso geen normatieve studielast vastgelegd (voor vwo en havo wel). Wanneer het getal van 320 uur alleen in de toelichting staat, is dit voor de inspectie geen norm om op te kunnen handhaven.

Verder staan er in de voetnoten 22, 23 en 24 aantallen uren voor bepaalde vakken in tl en gl. Deze uren vinden wij niet terug in wet- of regelgeving. Het staat echter vermeld alsof dit bestaande normen zijn. Waar komen deze getallen vandaan? Als dit geen geldende norm is, dan ook niet die indruk wekken.

Op meerdere plekken in de toelichting staat dat het praktijkgerichte vak vorm krijgt in de praktijk buiten de school en dat er sprake is van externe opdrachtgevers. In paragraaf 8 staat bijvoorbeeld: "Zo is het bijvoorbeeld verplicht om partijen van buiten de school te betrekken bij de opdrachten die de leerlingen uitvoeren."

Echter wordt dit niet verplicht (artikel 2.31a).

Wanneer er geen sprake is van samenwerking met bedrijven of instellingen, wat blijft er dan nog over van het praktijkgerichte vak? In wezen is het dan niet anders dan de huidige beroepsgerichte keuzevakken, alleen dan zonder centraal examen.

Het is niet verplicht voor scholen om een praktijkgericht vak aan te bieden. Waarom dan niet de vereisten stellen die er écht een goed vak van kunnen maken? Scholen hoeven het immers niet te doen, dus als dat (nog) niet lukt is dat geen probleem.

En ook: de inspectie kan niet handhaven op normen die slechts in de toelichting staan.

Paragraaf 5 toelichting: pas vanaf het schooljaar 2028-2029 is de kwestie van de bevoegdheid van leraren voor de praktijkgerichte vakken afdoende geregeld. Tot die tijd blijft het dus enigszins freewheelen voor de scholen. Wat betekent dit voor de kwaliteit van het onderwijs en de waarde van het diploma? Tot die tijd kan de inspectie op dit punt dus ook niet handhavend optreden.

Tot slot: bovenstaande punten zijn kritisch, zoals gewoonlijk en inherent aan een UT. Maar in wezen een mooi voorstel! Dat echter wel nadere uitwerking verdient.

- We gaan er vanuit dat voldaan zal worden aan de voorwaarde dat deze vakken en consequenties ervan voor de controle en registratie van de examengegevens op de juiste manier door DUO in hun systemen wordt geïmplementeerd.

2. Reactie DUO

Artikel I. Wijziging Uitvoeringsbesluit WVO 2020

A

In artikel 2.17a worden de praktijkgerichte vakken van de tl genoemd, waaronder de vakken Informatietechnologie (IT) en Technologie & Toepassing (T&T). Er is echter al een vak informatietechnologie (inft, met vakcode 1128). Volgens de toelichting blijft dat vak bestaan. Dat is verwarrend. Dat geldt ook voor de praktijkgerichte vakken die hetzelfde heten als de beroepsgerichte profielvakken. Bijvoorbeeld: Dienstverlening & Producten (D&P) en Economie & Ondernemen (E&O).

Iets vergelijkbaars geldt voor het vak technologie & toepassing (vakcode 1126) waarvoor een individuele licentie nodig is (dus met goedkeuring van de minister), maar dat al door de pilot praktijkgerichte programma's geïncorporeerd lijkt te zijn. Wordt de huidige code (voor de individuele licentie) gehandhaafd en wordt de mogelijkheid tot individuele licentie opgeheven?

C

In artikel 2.19 wordt geregeld dat leerlingen die een praktijkgericht vak volgen, vanwege de omvang van het praktijkgerichte vak niet de verplichting hebben om in het derde leerjaar naast de vakken in het gemeenschappelijk deel 7 vakken te volgen, waarin eindexamen kan worden afgelegd. Die verplichting wordt verminderd tot 6 vakken. Echter, als leerlingen in de onderbouw (en eventueel ook in de derde klas) 2 moderne vreemde talen volgen (doorgaans Frans en Duits), dan is die verplichting van 7 ook al verminderd naar 6. Betekent dit dat als ze dan ook nog een praktijkgericht vak volgen die verplichting nog maar 5 vakken is?

Dezelfde vraag kan gesteld worden bij artikel 2.28 (onderdeel F), waar hetzelfde voor de gl wordt geregeld en de verplichting naar 4 wordt teruggebracht. Als die leerling altijd twee moderne vreemde talen hebben gevolgd, wordt de verplichting dan teruggebracht tot 3 vakken (twee profielvakken en het algemene vak in het vrije deel).

E

Het is wenselijk om bij artikel 2.25a te vermelden dat een school met gl ook moet beschikken over de licentie voor het desbetreffende profiel. Dat spreekt voor zich, maar nu lijkt het alsof alle scholen met gl ook alle profiel gebonden praktijkgerichte vakken mogen aanbieden.

Waarom is de keuze gemaakt dat de tl-praktijkgerichte vakken IT, T&T en Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV) bij nagenoeg alle profielen mogen worden aangeboden, terwijl dit niet geldt voor de tl-praktijkgerichte programma's E&O en Zorg & Welzijn (Z&W). Komt dit doordat het de bedoeling is dat de gl-praktijkgerichte vakken E&O en Z&W andere vakken zijn dan de tl-vakken met dezelfde naam? Zo ja, is dat dan niet verwarrend? Zo nee, moet dit dan niet duidelijker worden opgeschreven? Of moet er aan de tl-vakken dan geen andere naam worden gegeven?

G

In artikel 2.29 wordt gesproken over het praktijkgerichte programma. Pas later wordt duidelijk wat dat dan is. Dit komt vaker voor in regelgeving, maar is naar mening van DUO niet elegant. Moet het begrip 'praktijkgericht programma' niet

onder de begripsbepalingen in het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 worden opgenomen? Dit geldt overigens ook voor het begrip 'beroepsgericht programma' dat nu ook niet meer in de begripsbepalingen is terug te vinden. In het eerste lid van artikel 1 van het Eindexamenbesluit VO gebeurde dit nog wel.

H

In 2.31 wordt gesteld dat er wordt samengewerkt met een bedrijf of een instelling voor MBO 'indien mogelijk'. Is het mogelijk om in regelgeving vast te leggen dat iets alleen maar moet als het kan? Zou het niet andersom moeten zijn: als er niet wordt samengewerkt, kan het vak niet worden aangeboden? Vraag is dan wel hoe je vervolgens controleert op die samenwerking. In ieder geval zullen scholen dan toestemming moeten vragen om het vak aan te bieden, waarbij ze eerst moeten aantonen dat ze samenwerken met een bedrijf of een instelling voor MBO.

I

Dat in artikel 2.27, derde lid, WVO 2020 is voorzien in de mogelijkheid dat de gl een stage kan omvatten waarvoor vervolgens paragraaf 5 van Hoofdstuk 2 van het UB WVO 2020 nadere invulling geeft, roept de vraag op hoe tl-scholen hiermee om moeten gaan wanneer ze de bedoeling van de praktijkgerichte vakken ook in de vorm van stage willen gaan verzorgen?

J

Artikel 3.4

"3. Aan het vierde lid, onderdeel a, wordt toegevoegd: ", met dien verstande dat het extra vak geen praktijkgericht vak, genoemd in artikel 2.17a, kan omvatten indien de examenkandidaat in het vrije deel reeds een praktijkgericht vak heeft gevolgd."

Het vrije deel kan vakken omvatten. Kan een (extra) vak ook een praktijkgericht vak omvatten?

Zie hiervoor ook de formulering bij 4. vierde lid, onderdeel b, van artikel 3.4. Beter kan er volgens DUO over worden gesproken 'dat het extra vak geen praktijkgericht vak kan zijn'.

Los hiervan: waarom zou de leerling niet twee praktijkgerichte vakken mogen volgen, waarvan één als extra vak? In de toelichting is de motivatie dat het te zwaar is voor leerlingen. Zou de leerling dat niet zelf moeten kunnen bepalen? Op het vmbo-gl mag het namelijk wel! Tegelijkertijd wordt het daar niet geadviseerd omdat het geen toelating geeft tot het havo. Dat op zich is ook weer raar omdat het vak bij tl, als ware het een avo-vak, wél meetelt voor de toelating tot havo. Dit lijkt krom.

K

Artikel 3.7

2. In het nieuwe lid 1a, wordt bij 1° gesproken over: 'een praktijkgerichte vak'. Moet dat niet een praktijkgericht vak zijn?

In dit onderdeel wordt artikel 2.26 UB WVO 2020 genoemd. Dit artikel klopt op dit moment op meer punten niet. Kan in deze AMvB ook niet direct 'kunstvakken inclusief ckv' in de opsomming onder c vervangen worden door 'vakken behorende tot de beeldende vorming, muziek, dans, drama. De zogeheten kunstvakken II, volgens de vakcodetabel van de Regeling codetabellen vo, vso en mbo?

M

Aan artikel 3.52 worden de praktijkgerichte vakken toegevoegd. De lijkt nu niet zorgvuldig, omdat er wordt gesproken over 'een of meer profielvakken **of** beroepsgerichte keuzevakken'. Echter, als een vso-leerling

alleen het profielvak of alleen de keuzevakken aan een school voor vo volgt, heeft hij nog niets. Het gaat immers om het hele beroepsgerichte programma en/of straks het hele praktijkgerichte programma. 'of' moet volgens DUO 'en' zijn.

N

DUO gaat ervan uit dat artikel 4.5, eerste lid, onderdeel c, ook van toepassing is op de tl-leerling met een praktijkgericht vak, met dit verschil dat op die kandidaat dan ook het vierde lid van toepassing kan zijn. M.a.w. het eerder behaalde eindcijfer mag ook een 4 of 5 zijn, mits hij daarmee kan slagen.

O

Artikel 4.4.

Verdiend het aanbeveling om in het vierde lid (nieuw) na de toevoeging "met uitzondering van een praktijkgericht vak, als bedoeld in artikel 2.25a.", "van de gemengde leerweg" toe te voegen?

Deze toevoeging impliceert dat het praktijkgerichte vak wordt geschaard onder de algemene vakken: avo-vakken. Nergens is expliciet geformaliseerd dat het praktijkgerichte vak wordt aangemerkt als 'algemeen vak' behalve (eindelijk) aan het eind van pagina 19 van de NvT: "Het vak heeft een aantal elementen waarin het verschilt van 'andere' avo-vakken".

Moet eenzelfde bepaling niet ook worden opgenomen als het gaat om de tl met verwijzing naar artikel 2.17a?

NOTA VAN TOELICHTING

I. Algemeen deel

Aan het einde van de derde alinea wordt gesteld dat scholen voor tl en gl zelf bepalen hoeveel en welke praktijkgerichte vakken zij gaan aanbieden. Misschien is het hier niet de plaats, maar er zal wel ergens moeten worden aangegeven dat de gl-praktijkgerichte vakken wel zijn gebonden aan de licenties voor het profiel. Niet iedere school die gl in huis heeft mag ook het praktijkgerichte vak BWI aanbieden. Dat mag alleen als de school beschikt over een licentie BWI.

1. Vmbo-stelsel in het kort (p. 6)

Er staat: "Onderwijs in de gl kan alleen worden gegeven aan een school voor mavo of voor vbo binnen een scholengemeenschap waar beide schoolsoorten deel van uitmaken."

Op grond van artikel 4.20, lid 1, onderdeel d, Wet voortgezet onderwijs 2020 (WVO) kan via een RPO onderwijs in de gl op een hoofdvestiging of nevenvestiging aan een school voor mavo of vbo worden verzorgd indien wordt voldaan aan voorwaarden die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur zijn gesteld. Deze staan opgenomen in artikel 5.1 Uitvoeringsbesluit WVO 2020 (UB WVO 2020).

Profielen (p. 7)

DUO vindt het jammer dat niet alle vakken behorend tot het gemeenschappelijk deel worden genoemd, maar alleen vakken zoals Nederlands en Engels, gelet op vragen vanuit het veld, waarbij nooit opgave wordt gedaan van de vakken maatschappijleer, lichamelijke opvoeding en ten minste één van de vakken behorende tot de beeldende vorming, muziek, dans, of drama. Met als wettelijke vaknaam (zie vakcodetabel in de Regeling codetabellen) kunstvakken inclusief ckv en het gelijknamige examenprogramma. Dit gebeurt wél op pagina 12,

alleen wordt daar gesproken over CKV. Is het niet duidelijker om in het profieldeel (ook) te spreken over profiel gebonden avo-vakken?
En eventueel (naast pws) ook te spreken over het schoolexamen rekenen indien geen wiskunde wordt gevolgd?

Bij de profielen tl, wordt het profiel E&O genoemd. Volgens artikel 2.25, lid 2, onderdeel c, WVO 2020 en artikel 2.16, lid 3, UB WVO 2020, heet dat profiel: economie.

Op pagina 7 onderaan wordt gesteld dat de profielen in de tl meer sectoraal zijn. Dit zou dan een tegenstelling zijn tegenover de profielen in de gl die beroepsgericht zijn. Wij zien de tegenstelling niet en wat is 'sectoraal' nu de sectoren in het vmbo zijn vervangen door profielen?

Noot 7 (p. 8)

Indien bestaande scholen bij voldoende leerlingenpotentieel hun onderwijsaanbod willen uitbreiden met een extra profiel, is artikel 4.3, lid 1, WVO 2020 van toepassing. Bij de aanvragen tot toevoeging van profielen vbo naar aanleiding van een RPO hoeft niet te worden voldaan aan de stichtingsnormen.

Noot 10 (p. 8)

"TI-leerlingen mogen in het vrije deel beroepsgerichte keuzevakken volgen als het bevoegd gezag dat mogelijk heeft gemaakt."

Thans kan op grond van artikel 3.4, lid 4, onderdeel b, een 'extra' vak dat behoort tot het eindexamen vmbo gl worden gevolgd en afgesloten naast de voorgeschreven vakken in de tl. Dit telt dan niet mee tenzij er een volledig beroepsgericht programma is afgelegd. Ingevolge het tweede lid van artikel 3.35 UB WVO 2020, kan bij de uitslag van het eindexamen tl het eindcijfer van een profielvak of beroepsgericht keuzevak behorende tot het eindexamen vmbo gl slechts bij de uitslagbepaling worden betrokken als deze vakken samen ten minste een 'volledig beroepsgericht programma' vormen. Dit ligt kennelijk anders als het gaat om een praktijkgericht vak?

Bovenaan pagina 11 wordt gesteld dat tl-leerlingen ook beroepsgerichte keuzevakken kunnen kiezen in het vrije deel. Dat is waar als extra vak, maar ze kunnen ook een beroepsgericht profielvak als extra vak kiezen. Helaas staat dit niet in het tweede lid van artikel 2.17, waar het volgens DUO wel terecht had moeten komen. Eerder was dit geregeld in artikel 22 lid 7 sub b EBVO. Nu in artikel 3.4, lid 4, onderdeel b, UB WVO 2020. Wellicht kan deze omissie hier ook hersteld worden?

Bovenaan pagina 15 in de eerste alinea, is een voorbeeld gegeven van een gl-leerling die het profiel E&O heeft gekozen. Er staat: "Dan volgt deze de vakken die behoren bij het onderwijsprogramma van het profiel E&O. Dat houdt in dat naast de vakken uit het gemeenschappelijk deel, de leerling de verplichte vakken economie en wiskunde uit het profieldeel volgt."

Is het niet zo dat binnen dat profiel in het profieldeel economie verplicht is en de leerling voor het tweede avo-vak kan kiezen uit wiskunde of Franse taal of Duitse taal? Zie artikel 2.25, lid 2, onderdeel c, 2°, UB WVO 2020. Ook zijn er leerlingen die op basis van een ontheffing voor Frans of Duits in de onderbouw, welke kan worden voortgezet in de bovenbouw, naast economie Arabische taal, Turkse taal, Spaanse taal, maatschappijkunde, geschiedenis en staatsinrichting, of aardrijkskunde, mogen volgen.

Op pagina 16 valt het volgende te lezen.

"Naast het volgen van het beroepsgerichte programma of het praktijkgerichte programma is het voor de leerling op de meeste scholen met gl mogelijk om in

plaats van het gehele beroepsgerichte programma (alleen) het praktijkgerichte vak te volgen en af te sluiten. Deze leerling volgt dan feitelijk het tl-programma met het praktijkgerichte vak. Indien deze leerling met een dergelijk vakkenpakket slaagt, ontvangt hij een tl-diploma. Het gl-programma is immers niet gevolgd en afgesloten. Deze mogelijkheid staat open voor leerlingen op scholen die naast de gl- een tl-licentie hebben, en die het praktijkgerichte vak aanbieden."

DUO vraagt zich af op grond waarvan dit mogelijk is? De leerlingen worden dus wel als gl-leerling ingeschreven? Volgens de huidige systematiek zal de inschrijving van zo'n leerling vóór de aanlevering van de SE-resultaten eerst gemuteerd moeten worden in het ROD naar tl.

Het enige dat hierover geregeld is, is vastgelegd in artikel 3.45 UB WVO 2020: *"Diploma vmbo theoretische leerweg bij inschrijving gemengde leerweg De rector of directeur van een scholengemeenschap die in elk geval een school voor mavo omvat, reikt op verzoek van de examenkandidaat die met goed gevolg het examen vmbo gemengde leerweg aan die school heeft afgelegd en bovendien examen heeft afgelegd in een extra algemeen vak en met het meetellen van dat vak voldoet aan artikel 3.35 voor zover het gaat om de uitslag van het eindexamen vmbo theoretische leerweg, het diploma vmbo theoretische leerweg uit."*

Op grond hiervan kan aan een leerling die voor de gl is **geslaagd** met een extra algemeen vak een diploma vmbo tl worden uitgereikt in de plaats van een diploma vmbo gl, mits hij daarvoor kan slagen. Die leerlingen moeten dus wél eerst met goed gevolg het eindexamen vmbo gl hebben afgelegd.

In het verlengde hiervan de volgende vraag / overweging:
Voor reguliere scholen geldt artikel 3.45 UB WVO 2020. De regelgeving van de staatsexamens vo kent deze bepaling niet expliciet en past de bepaling toe op grond van een besluit van OCW (2005). Jaarlijks krijgt DUO circa 1000 verzoeken om een tl-diploma uit te reiken op grond van een gl-diploma én extra avo-vak. Weliswaar hebben gl- en tl-diploma's dezelfde waarde, maar in de praktijk wordt kennelijk het tl-diploma hoger gewaardeerd. De betreffende leerlingen hebben 2 diploma's: een gl-diploma van school en een tl-staatsexamendiploma.

DUO vraagt zich in het kader van de voorgestelde wijzigingen in de AMvB af of overwogen is om artikel 3.45 te schrappen of is het ministerie welwillend om dit alsnog te doen? De genoemde bepaling lijkt niet meer van deze tijd. Niet alleen omdat het nieuwe gl-diploma "zwaarder" lijkt te zijn geworden, maar ook gelet op de huidige ontwikkeling waarbij het ministerie maar ook instellingen af willen van kwalificaties als "lager" en "hoger" niveau. Daarnaast is het de vraag of het wenselijk is dat de betreffende leerlingen over zowel een gl- als een tl-diploma beschikken.

Op pagina 16 onderaan staat de volgende zinsnede:

'In de tl wordt het eindcijfer samengesteld uit de verschillende beoordelingen van de opdrachten dat leidt tot een gemiddeld eindcijfer.'

Wat is de betekenis hier van 'gemiddeld'. Een 6 of een 7? Leerlingen kunnen toch ook een 8 of een 9 halen? Of is de betekenis dat voor iedere opdracht een cijfer wordt gegeven en dat die allemaal even zwaar wegen en gemiddeld worden? Dat laatste kan echter niet worden voorgeschreven. Het PTA en de weging daarbinnen is aan de school. O.i. kan hier het woord 'gemiddeld' worden weggelaten.

Op pagina 17 bovenaan staat dat het gevolgde praktijkgerichte vak of praktijkgerichte programma wordt vermeld op het diploma. Echter, op het diploma worden geen vakken vermeld. De vakken worden wél vermeld op de cijferlijst.

3.5.1 Staatsexamen (p. 17)

Hier wordt het volgende toegelicht: "Indien een leerling op een voorgaande school wel het praktijkgerichte vak met een voldoende heeft kunnen afsluiten, wordt in dit besluit (artikel 4.2) geregeld dat het resultaat overgenomen wordt door de staatsexamencommissie. Voor het vak ontvangt de leerling dan een certificaat. Deze leerling hoeft dus niet het praktijkgerichte vak opnieuw af te sluiten."

Waarom een 'certificaat', waar is dit geregeld en op welke wijze? Gelet op de certificatenregeling van het vmbo (artikel 3.50 UB WVO 2020) kan een certificaat slechts worden verstrekt aan de voor het eindexamen vmbo afgewezen examenkandidaat (die de school verlaat). Dit betekent dat er een uitslag kon worden vastgesteld die luidt: afgewezen. Een uitslag kan naar de mening van DUO slechts worden vastgesteld op grond van een 'volledig afgelegd eindexamen' (een examen ten minste in het geheel van de voorgeschreven vakken): artikel 3.33 lid 1 UB WVO 2020. Op een certificaat staan bovendien geen resultaten. Die staan op de daarbij behorende cijferlijst. Volgens DUO wordt deze alleen op grond van de definitieve uitslag uitgereikt.

Wanneer de leerling vervroegd examen heeft gedaan maar de school verlaat voordat het eindexamen is voltooid, ontvangt hij een voorlopige cijferlijst. Die wordt ook gebruikt voor vso-leerlingen die via symbiose als extraneus alleen het beroepsgerichte programma afleggen aan vo-scholen. Behoudens die maatregel kan aan vo-scholen immers géén deeleindexamen worden afgelegd.

Ook leerlingen die het eindexamen gespreid afleggen maar na het eerste schooljaar ervan het eindexamen voltooien aan het vavo ontvangen een voorlopige cijferlijst. Ook al gebeurt dit via uitbesteding waarbij de leerlingen dus nog wel ingeschreven blijven staan aan de vo-school.

Volgens de wijziging van artikel 4.2, eerste lid, onderdeel c, onder N, dient de kandidaat dan ook een 'cijferlijst' te overleggen waaruit blijkt dat voor elk van de vakken van het beroepsgerichte programma dan wel het praktijkgerichte programma, als bedoeld in artikel 3.7, lid 1a waarin eindexamen is afgelegd, het eindcijfer 6 of hoger is behaald".

Of ontvangt de leerling straks een certificaat van het staatsexamen? Maar ook dat begrijpen we niet. Het staatsexamen verleent toch ook alleen maar vrijstellingen op grond van cijferlijsten van een school: artikel 4.19, lid 4, onderdeel c. UB WVO 2020 en reikt op grond van artikel 2.80, lid 2, onderdeel b, een certificaat uit aan de examenkandidaat die met goed gevolg een deelstaatsexamen heeft afgelegd (naast een deelcijferlijst)?

3.6 Vavo (p. 17)

Tot slot wordt erover gesproken dat een leerling het cijfer van het eerder afgesloten praktijkgericht vak kan "meenemen" naar het vavo en dit resultaat dan wordt vermeld op de cijferlijst.

Dit "meenemen" zegt o.i. nog niets over het mogen betrekken door het vavo van dit resultaat bij de vaststelling van de uitslag.

Het wordt wenselijk geacht hier duidelijk(er) te maken dat het vavo het eerder behaalde resultaat over mag nemen op grond van vrijstelling ingevolge artikel 3.63, lid 2 en artikel 3.64, lid 1, onderdeel c, UB WVO 2020.

Door het derde lid van artikel 3.64 UB WVO 2020 hoeft dit vak eerder niet per se met een voldoende te zijn afgesloten. Hiervoor kan ook vrijstelling worden verkregen indien een 5 of 4 is behaald, mits de examenkandidaat daarmee kan slagen.

Het zou fijn zijn om hier meteen duidelijk te maken dat met het vak ook aan het vavo invulling kan worden gegeven aan de examenverplichting in het vrije deel: het dus één van de twee verplicht te kiezen avo-vakken van het vrije deel van de tl mag zijn om zodoende te voldoen aan een 'eindexamen': een examen ten minste in het geheel van de voorgeschreven vakken. Een begripsbepaling die helaas niet terugkomt in het uitvoeringsbesluit. Zie artikel 3.60 lid 1 (aanhef) jo. artikel 3.62 UB WVO 2020.

DUO gaat ervan uit dat ook een vavo in de tl gehouden is aan het volgende bij het aanbieden van praktijkgerichte vakken:

- Dienstverlening & Producten (D&P)
- Economie & Ondernemen (E&O)
- Zorg & Welzijn (Z&W)
- Informatietechnologie (IT)
- Technologie & Toepassing (T&T)
- Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV)

Of staat het een vavo vrij om ook licentie gebonden praktijkgerichte vakken te verzorgen/aan te bieden?

En kan een vavo licentie gebonden gl-praktijkgerichte vakken overnemen in de zin dat op grond daarvan de tl-leerling vrijstelling krijgt voor het tweede vak in het vrije deel? Een tl-leerling mag immers wel een gl-vak volgen, maar een vavo mag niet een gl-vak aanbieden (want is licentie gebonden).

Met deze AMvB zou ook geregeld worden dat vavo's al dit schooljaar (2023-2024) vrijstelling voor het tweede vak in het vrije deel kunnen geven op grond van een praktijkgericht programma dat een leerling in het kader van de pilot heeft gevolgd. Waar in deze AMvB is dat geregeld?

*In de eerste alinea pagina 18 staat "het bieden van (onderdelen van) het praktijkgerichte vak op de locatie van het bedrijf of **mbo-instelling** of het geven van (onderdelen van) het vak door mbo docenten."* Moet dat plaatsvinden onder de vlag van artikel 2.99 WVO 2020 jo. artikel 2.57, lid 1, onderdeel c, UB WVO 2020 (het doelmatiger gebruiken van onderwijsvoorzieningen) én dus o.g.v. een samenwerkingsovereenkomst bedoeld in artikel 2.100 WVO 2020?

4. Doorstroomrecht naar havo (p. 18)

Hier staat een beschrijving over het zowel volgen van een praktijkgericht vak of beroepsgericht vak in het profieldeel door een gl-leerling als een praktijkgericht vak in het vrije deel door een gl-leerling als extra vak. Dit wordt sterk ontraden, maar blijkbaar mag het wel. Het telt dan echter niet mee voor de doorstroomverplichting naar de havo (als een extra vak). Dit vinden we bijzonder, want voor de tl wordt het praktijkgericht vak wel als valide beschouwd om te voldoen aan de doorstroomverplichting voor het havo. Hier worden tl- en gl-leerlingen dus verschillend behandeld.

5. Bevoegdheden (p. 19)

Hoe zit het voor de hier boven bedoelde situatie met de bevoegdheid van een mbo-docent?

II. Artikelsgewijze toelichting

Onderdeel B, 2^e lid (p. 21)

In de eerste alinea wordt toegelicht dat leerlingen in de tl soms in plaats van de praktijkgerichte vakken die in artikel 2.17a worden genoemd in het vrije deel ook de praktijkgerichte vakken kunnen volgen die leerlingen in de gl van het vmbo kunnen volgen. Het gaat dan om tl-leerlingen die op een scholengemeenschap zitten waar ook gl wordt aangeboden, en waar ook praktijkgerichte vakken in het onderwijsprogramma zijn opgenomen. Omdat licenties vestiging gebonden zijn, is de vraag, naar aanleiding van het tweede lid van artikel 2.17a, of de tl-leerlingen die een praktijkgericht vak uit de gl kiezen dit vak dan ook moeten volgen en afsluiten aan die vestiging waaraan het betreffende praktijkgerichte vak van de gl wordt aangeboden?

Onderdeel J (p. 22)

Hier wordt beredeneerd waarom een tl-leerling niet twee praktijkgerichte vakken mag afsluiten. Dat zou te zwaar zijn. Maar of het al dan niet te zwaar is, bepaalt een leerling toch zelf? Het is ook niet verboden om twee of meer extra avo-vakken te kiezen. Dat zaken logistiek voor de school niet handig zijn of voor de belasting van de leerling mogelijk niet goed zijn, is naar onze mening geen reden om het wettelijk te verbieden. De school en/of de leerling kunnen daarin zelf keuzes maken.

Onderdeel M (p. 23)

Het is wenselijk dat uit deze toelichting duidelijk wordt dat (alleen) vso-leerlingen via symbiose als extraneus (deeleind)examen kunnen afleggen in **alleen** een of meer profielvakken, praktijkgerichte vakken of beroepsgerichte keuzevakken van die leerwegen.

Overig commentaar

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (lob)

Aan het ICO-VO/Examenloket van DUO worden veel vragen voorgelegd over het loopbaandossier (lob). Het is de vraag óf daar een apart PTA voor moet worden vastgesteld. En voor wat betreft de algemene vakken: naast dat voor die algemene vakken? Immers is in alle examenprogramma's vmbo van de algemene vakken een eindterm oriënteren op leren en werken, dan wel oriëntatie op leren en werken, opgenomen. Dit gebeurt voor alle leerwegen waarvoor de examenprogramma's zijn vastgesteld bij: Nederlandse taal, Franse taal, Duitse taal, Engelse taal, Spaanse taal, Turkse taal, Arabische taal, Friese taal en cultuur, maatschappijleer, maatschappijkunde, kunstvakken inclusief ckv, Lichamelijke opvoeding, wiskunde, natuur- en scheikunde, natuur- en scheikunde II (gl/tl), biologie, aardrijkskunde, geschiedenis en staatsinrichting, economie, beeldende vorming (gl/tl), muziek (gl/tl), drama (gl/tl), dans (gl/tl), lichamelijke opvoeding 2 (gl/tl). Op grond van de examenprogramma's zou je mogen verwachten dat lob is opgenomen/onderdeel uitmaakt van elk PTA voor elk vak. In dat geval maakt het onderdeel uit van het eindcijfer van een vak en telt zodoende impliciet mee in de slaag-/zakregeling.

Daarnaast moeten ook leerlingen in de tl een loopbaandossier maken, hetwelk niet afzonderlijk meetelt in de uitslagbepaling maar waaraan wél moet zijn voldaan om te kunnen slagen.

Wij voorzien vragen van scholen hoe en in welke vorm het praktijkgerichte vak tot uitdrukking komt in de lob.

Het loopbaandossier komt voor in (kern C van) de examenprogramma's van de profielvakken.

Lob moet getoetst worden in het schoolexamen. Dit betekent dat lob in het PTA moet worden uitgewerkt. Maar welk PTA? In dat van alle vakken afzonderlijk óf

mag er 1 PTA bestaan in het kader van het loopbaandossier waarmee al die eindtermen van de afzonderlijke vakken worden gedekt?

We lezen in voetnoot 11 (tot slot van pagina 8) dat "In het huidige vmbo-onderwijsprogramma lob een verplicht vak is"? Kan daar al nader op ingegaan worden?

Kan in de toelichting worden ingegaan op het moment van het tijdig afsluiten van de schoolexamens en dus ook het aanleveren van de schoolexamenresultaten voor zowel het praktijkgericht programma als de keuzevakken en het combinatiecijfer (gemiddeld) eindcijfer daarvan. Dit is momenteel niet meer geregeld in de wetgeving. In artikel 2.55 WVO 2020 wordt nu alleen gesproken over het gegeven dat het schoolexamen voor vakken die ook een centraal examen moeten zijn afgesloten voor het eerste tijdvak. Voor de vakken die alleen een schoolexamen kennen is dat nu niet geregeld.

Doorlopende leerroutes

Mogen we ervan uitgaan dat hetzelfde regiem gaat gelden binnen de doorlopende leerroutes vmbo-mbo?

Volgens artikel 2.107a lid 4 WVO 2020, stemt wat betreft het daarvan onderdeel uitmakende voortgezet onderwijs overeen met een of meer van de profielen, bedoeld in [artikel 2.25](#), [2.26](#) of [2.27](#), die aan de school worden verzorgd. Gelet op het gegeven dat de voorgelegde AMvB artikel 2.25 UB WVO 2020 wijzigt (door o.a. toevoeging van het lid 1a.) gaan we ervan uit dat één praktijkgericht vak behorend bij het profiel (genoemd in artikel 2.25a) óók binnen de doorlopende leerroute in de gl kan worden gevolgd in de plaats van het profielvak in het profieldeel.

Artikel 2.25 WVO 2020 stelt de profielen in de tl vast. Artikel 3.4 UB WVO wordt gewijzigd door de toevoeging van het noemen van en verwijzen naar de praktijkgerichte vakken bedoeld in artikel 2.17a. Biedt artikel 2.24, lid 2, onderdeel b en c, WVO 2020 de grondslag om bij AMvB het praktijkgerichte vak vast te stellen als vak van de profieldelen gl én als vak die het vrije deel van (ook de tl) kan omvatten (nu het kennelijk wordt aangemerkt als algemeen vak)?

Indien deze conclusie juist getrokken is, kan daaraan dan ook aandacht worden besteed in de NvT?

Vraag n.a.v. artikel 2.107e (Inschrijving doorlopende leerroute vmbo-mbo) WVO 2020: het eerste lid bepaalt het volgende: "Een leerling die een doorlopende leerroute vmbo-mbo volgt, wordt gedurende de eerste twee leerjaren van die doorlopende leerroute vmbo-mbo aangemerkt als leerling van de leerweg, bedoeld in [artikel 2.21](#), en het profiel, bedoeld in [artikel 2.25](#), [2.26](#) of [2.27](#), die deel uitmaken van de door die leerling gevolgde doorlopende leerroute vmbo-mbo."

Daarin wordt een verwijzing gemaakt naar artikel 2.21. Artikel 2.21 WVO 2020 handelt echter over de opbouw en vakken van profielen vwo en havo. Artikel 2.24 regelt de opbouw en vakken van profielen vmbo. De verwijzing naar artikel 2.21 moet volgens DUO worden aangepast.